

Täysistunto

Torstai 10.12.2015 klo 16.02—3.07

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 77/2015 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 13/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 13/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelu alkaa, mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja edustaja Puumala.

Keskustelu

19.58 **Tuomo Puumala kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin lisättäisiin säännökset Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuolisilta opiskelijoilta perittävistä lukuvuosimaksuista alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavassa vieraskielisessä koulutuksessa. Lukuvuosimaksun määrä olisi vähintään 1 500 euroa lukuvuodessa. Korkeakoulut voisivat periä maksuja 1.8.2017 alkaen. Korkeakouluilla tulisi olla apurahajärjestelmä, jolla tuetaan maksulliseen tutkintokoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden opiskelua. Lisäksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain tilauskoulutusta koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Voimassa olevia tilauskoulutusta koskevia säännöksiä on tulkittu tähän asti niin, että korkeakoulujen tulisi tilauskoulutussopimuksia solmiessaan varmistua siitä, ettei myöskään tilaaja peri koulutukseen osallistuvilta maksuja. Tämä tulkintakäytäntö on hankaloittanut ja osin estänyt tilauskoulutuksen toteutumista laissa tarkoitetulla tavalla.

Puhemies! Sivistysvaliokunnan huomioista. Kiinnitämme mietinnössä huomiota erityisesti neljään asiaan.

Ensinnäkin lukukausimaksujen periaatteista ja yleisestä toimivuudesta: Sivistysvaliokunta korostaa voimakkaasti, että hallituksen esityksessä esitetään lukuvuosimaksuja ainoastaan EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Tutkintoon johtavan koulutuksen maksuttomuus suomalaisille ja muille EU- ja Eta-alueen opiskelijoille kaikilla koulutusasteilla on keskeinen ja kaikkien tahojen hyväksymä koulutuspoliittinen periaate maassamme, ja tällä hallituksen esityksellä ei miltään osin kyseenalaisteta tätä periaatetta. EU- ja Eta-alueen ulkopuolisilta opiskelijoilta perittävillä maksuilla ei myöskään ole eikä saa olla vaikutusta korkeakoulujen valtiolta saamaan perusrahoitukseen. Oleellista on, että maksuista kertyvät tuotot jäävät korkeakoulujen käyttöön koulutuksen laadun ja tukipalve-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

luiden kehittämiseen. Tällä tavoin taataan korkeatasoinen opetus ja kustannustehokkaat tukipalvelut myös kotimaisille opiskelijoille.

Toinen huomio liittyy apurahajärjestelmään. Apurahajärjestelmä ei saa muodostua raskaan byrokraattiseksi ja kalliiksi, eikä se saa pitkittää opiskelijoiden haku- ja hyväksymisprosessia. Yksittäisten apurahajärjestelmien kehittämisessä tarvitaan korkeakoulujen kesken myös yhtenevät toimintatavat. Sivistysvaliokunta kannattaa stipendi- ja apurahajärjestelmän rakentamista jatkossa myös valtakunnan tasolla siten, että kaikille, myös köyhimistä maista tuleville, taataan tasa-arvoinen mahdollisuus hakeutua koulutukseen.

Kolmas havainto, lukuvuosimaksujen vaikutus koulutuksen kansainvälisyyteen. Asian tuntijakuulemisessa on kyseenalaistettu koulutuksen positiivisia vaikutuksia korkeakoulujen kansainvälistymiseen. Kritiikin mukaan esityksen vaikutuksia korkeakoulujen vetovoimaan, opiskelijoiden määrään, esimerkiksi näitä, ei olisi riittävästi arvioitu. Korkeakoulujen kansainvälistymistavoitteiden keskeisenä ajatuksenahan on lahjakkaiden opiskelijoiden houkutteleminen Suomeen tarjoamalla laadukas ja kansainvälisesti arvostettu koulutus. Uudistuksen myötä korkeakoulujen on kiinnitettävä uudella tavalla huomiota koulutuksen laatukysymyksiin, kohderyhmiin ja alueisiin, kilpaileviin ohjelmiin, markkinointiin, apurahajärjestelmiin, kieliopetukseen ja maksullisen ohjelman hallinnointiin. Tarjonnan on vastedes vastattava maksavien asiakkaiden odotuksiin — siis vastaamme tähän kysymykseen pitkälti laatutekijöillä, että jatkossa voitaisiin kilpailla myös laadulla. Valiokunta pitää selvänä, että lukuvuosimaksujen käyttöönotto korostaa koulutuksen laadun merkitystä korkeakoulujen vetovoimatekijänä. Silti on todennäköistä, että EU- ja Eta-alueen ulkopuolisten opiskelijoiden määrä ainakin tilapäisesti vähenee. Sen vuoksi seuranta tälle asialle on aivan välttämätöntä, siihen valiokunta kiinnittää huomiota.

Neljänneksi on tärkeää, että mahdollisimman moni suomalaisen korkeakoulutuksen saanut ulkomainen opiskelija valmistuttuaan jäisi Suomeen ja olisi omalla työpanoksellaan osaltaan vahvistamassa maamme osaamis pääomaa. Tämä on keskeinen osa hallituksen esityksen sisältöä ja myös valiokunnan mietintöä. Olemme viitanneet hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan valmistuneita kannustetaan jäämään Suomeen töihin esimerkiksi verovähennysoikeuden tyypisellä järjestelmällä. Tämä on sivistysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan yksi mahdollisuus, siis opintolainahyvityksen kaltainen järjestelmä, joka kannustaisi jäämään Suomeen.

Puhemies! Sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä kokonaisuudessaan tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Mahdollisuus maksujen perimiseen on korkeakouluille tärkeä asia, ja noissa kuulemisissa se sai erittäin paljon positiivista palautetta nimenomaan korkeakouluilta, koko korkeakoulukentältä. Samaan aikaan esityksen sisällään pitämät reunaehdot sekä lukuvuosimaksujen käyttöönoton jatkuva seuranta pitävät huolen siitä, että esitys ei ole ristiriidassa koulutuksen kansainvälistymistavoitteen tai suomalaisen korkeakoulutuksen yleiseen kehittämiseen liittyvien näkökohtien kanssa.

Tässä esityksessä jo osa oppositiosta oli samaa mieltä hallituksen kanssa, mutta siitä huolimatta mietintöön sisältyy kaksi vastalauseita, joista toisessa ehdotetaan lakiehdotuksen hylkäämistä ja toisessa pykälätason muutoksia.

20.04 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Ottaen huomioon Suomen talouden heikon tilan lukukausimaksun asettaminen EU:n ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville korkeakouluopiskelijoille on järjen ja kohtuullisuuden voitto. Suomen korkeakoulut ovat tarjonneet jo vuosia maksutta laadukasta opetusta ja kansainvälisesti kilpailukykyisiä koulutus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

ohjelmia. Tilanteessa, jossa kotimaiseen koulutukseen kohdistetaan valitettavia säästötoimenpiteitä, Suomen ei ole mahdollista kattaa kehittyvien maiden kasvavaa koulutuskysyntää ilmaiseksi.

Lukukausimaksuja on peritty jo pitkään monissa EU-maissa, joista löytyy maailman parhaita yliopistoja ja joissa ulkomaisten opiskelijoiden määrä on aivan maailman huippua. OECD-maista Suomi on Norjan ja Islannin lisäksi ainoa maa, jossa korkeakoulutus on maksutonta EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville. Tanskassa maksut otettiin käyttöön vuonna 2006 ja Ruotsissa 2011. Esimerkiksi Tanskassa maksujen käyttöönotto ei ole vähentänyt ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrää vaan nopeuttanut opintojen suorittamista ja vieläpä lisännyt Tanskaan jäävien ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden osuutta.

Maltillisen lukukausimaksun periminen, vähintään 1 500 euroa, ei myöskään tule muodostumaan opiskelun esteeksi kenellekään, joka todella haluaa tulla Suomeen oppimaan ja suorittamaan korkealaatuisen tutkinnon. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut kehittävät esityksen mukaisesti apurahajärjestelmät, mikä tukee maksulliseen tutkintokoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden opiskelua. Lisäksi ulkomaisen opiskelijan Suomelle tuoma taloudellinen hyöty riippuu pitkälti siitä, jääkö hän Suomeen työskentelemään opintojensa jälkeen. Lukuvuosimaksuista saatavalla lisärahoituksella yliopistot voivat tarjota parempaa suomen kielen opiskelua ja integroitumista suomalaiseen työelämään ja yhteiskuntaan.

Esitys sisältää myös erinomaisen maininnan tilauskoulutusta koskevien säännösten selkiennyttämisestä. Tämä on tärkeä askel kohti koulutusviennin tehostamista. Tilauskoulutuksen lisääminen takaisi myös ammattikorkeakouluille ja yliopistoille mahdollisuuden vartenotettaviin lisätuloihin sekä oman osaamisensa markkinointiin.

Alleviivattava on tosiaan, että asiantuntijakuulemisissa yliopistot ja varsinkin korkeakoulut puolsivat lukukausimaksuja. Ainoastaan Oulun yliopisto oli vähän vastahankainen ja otti tämän kansainvälistymisen esille — että se kärsisi. Mutta tosiaan Seinäjoen ammattikorkeakoulu muun muassa piti jopa tätä 1 500 euron lukukausimaksua hyvin alhaisena ja sanoi, että jos se on heistä kiinni, voisi harkita vähän korkeampaakin, että se ei suinkaan estä heidän mielestään tätä tilannetta, että tulisi ulkomailta, EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta, opiskelijoita hyvän, laadukkaan koulutuksen perään.

Todella on tärkeää, että tämä apurahajärjestelmä kehittyy ja myös takaa sen, että sieltä tulevaisuudessakin ihmisiä pääsee opiskelemaan Suomeen. — Kiitos.

20.08 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Käsillä on laki, joka antaa mahdollisuuksia, mahdollisuuksia monipuolistaa rahoitusta. Mitä se vaatii? Se vaatii yliopistoilta kykyä lähteä tuotteistamaan omia koulutustuotteitaan. Se vaatii yliopistoilta kykyä luoda myöskin vetovoimatekijöitä, joilla koulutusta voidaan sitten lähteä myymään. Selvää on, että alkuvaihe ei lähde vauhdilla eteenpäin, koska se vaatii oman pohjatyön. Onneksi meidän korkea-asteemme kenttätoimijat ovat hyvin innoissaan ja näkevät ennen kaikkea merkittäviä mahdollisuuksia luoda, avata uusia markkinoita.

Tällä hetkellä nimittäin maailmalla jaetaan kovaa vauhtia koulutusmarkkinoita. On vähintäänkin aika, että suomalaiset korkeakoulukenttätoimijat pääsevät mukaan. Alkuvaiheessa todennäköisestikin kansainväliset opiskelijamäärät lähtevät laskuun, koska on selvää, että osa oppilaista, jotka opiskelevat oppilaitoksissamme, on tullut juuri sen ilmaisen koulutuksen perässä. Tästä herääkin kysymys, miksi Suomen pitää antaa EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville nuorille ilmaiseksi huippukoulutusta. Eikö meidän tehtävämme ole ensi sijassa huolehtia meidän omien nuortemme maksuttomasta koulutuksesta?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Tämä hallituksen esitys on yksi keino, jolla me voimme varmistaa suomalaisten nuorten maksuttoman koulutuksen. Myös suomalainen nuori tulee hyötymään pitkällä tähtäimellä siitä, että meidän korkeakoulukenttämme joutuu samalla pohtimaan sitä, millä tavalla tehdään opinnoista entistä laadukkaampia. Tästä hyötyvät ennen kaikkea suomalaiset opiskelijat.

Toivon, että meidän koulutuskenttämme lähtee innolla avaamaan markkinoita lisää. Jo tänä päivänä markkinoita on avattu, ja siltä osin ei ihan tyhjiltä lähdetä etenemään.

20.11 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Hallitus tavoittelee lakiesityksellä yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamiseksi ilmeisesti korkeakoulujen rahoituspohjan laajentamista ja suomalaisten korkeakoulujen kansainvälistymisen edistämistä. Valittu keino näiden tavoitteiden saavuttamiseksi eli vähintään 1 500 euron suuruisen lukukausimaksujen periminen alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavassa vieraskielisessä koulutuksessa ulkomaalaisilta tutkinto-opiskelijoilta ei tule näitä tavoitteita täyttämään.

Ensinnäkin ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä tulee lukukausimaksujen käyttöönoton myötä laskemaan. Tästä on kokemusta muista Pohjoismaista. Ruotsissa EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta saapuvien opiskelijoiden määrä romahti 71 prosenttia ja kokonaisuudessaan kansainvälisten opiskelijoiden määrä laski kolmanneksella. Tanskassa Eta-alueen ulkopuolelta saapuvien opiskelijoiden määrä laski 35 prosenttia. Lukukausimaksujen käyttöönotto vähentää siten hyvin todennäköisesti korkeakoulujen kansainvälisyyttä erityisesti periferiakorkeakouluissa.

Tämä on ristiriidassa opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulutuksen kansainvälistymisstrategian kanssa, jonka määränpäänä on kansainvälisten opiskelijoiden määrän ja lähtömaiden moninaisuuden lisääminen. Tätä painottivat asiantuntijakuulemisessa niin opiskelijajärjestöt kuin myös Tieteentekijöiden liitto ja Professoriliitto, jotka tästä syystä suhtautuivat esitykseen kielteisesti.

Talouden kannalta on merkittävää, että ulkomaalaiset opiskelijat valmistumisensa jälkeen jäisivät ja työllistyisivät Suomeen. Silloin koulutukseen investoidut varat parhaiten hyödyttävät myös suomalaista yhteiskuntaa. Muissa Pohjoismaissa kehitys on lukukausimaksujen käyttöönoton jälkeen ollut sellainen, että EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden määrä on jäänyt pysyvästi vähäisemmäksi, kun taas EU- ja Eta-alueen sisältä tulevien opiskelijoiden osuus on kasvanut. Kuitenkin juuri EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevat opiskelijat jäävät todennäköisemmin Suomeen valmistumisensa jälkeen, eli voi olla odotettavissa, että yhä harvempi jää jatkossa Suomen valmistumisen jälkeen.

Arvoisa puhemies! Esitystä on perusteltu myös mahdollisuutena laajentaa korkeakoulujen rahoituspohjaa. Ruotsissa lukukausimaksujen käyttöönotto tarkoitti, että kansainvälisiä koulutusohjelmia on jouduttu lakkauttamaan monin paikoin kasvukeskusten ulkopuolella. Pakollisten maksujen johdosta on todennäköistä, että useampi koulutusohjelma Suomessa joutuu vähentyneen opiskelijamäärän takia lakkautusuhan alle. Näin tulee käymään etenkin pääkaupunkiseudun ulkopuolella sijaitsevilla korkeakouluissa vahingoittaen näiden seutujen kansainvälistymiskehitystä. Tällä on myös negatiivinen vaikutus alueiden elinkeinoelämän kansainvälistymiseen.

Tämän lisäksi pakolliset apurahajärjestelmät tulevat lisäämään korkeakoulujen kustannuksia. Tämän lisäksi korkeakoulut joutuvat panostamaan nykyistä enemmän koulutusoh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

jelmien markkinointiin ja opiskelijarekrytointiin maksullisuuden seurauksena. Myös tästä syntyy kustannuksia.

Sivistysvaliokunta on mietinnössään painottanut maksuttoman koulutuksen tärkeyttä ja tuonut esille, että tämä esitys ei saa johtaa siihen, että koulutuksesta tehdään maksullista myös kotimaisten opiskelijoiden kohdalla. Tämä on erittäin tärkeä kannanotto tulevaisuutta ajatellen, ja toivottavasti tämä muistetaan joka puolella.

Arvoisa puheenjohtaja! Tämä esitys on ongelmallinen Suomen ja suomalaisten yritysten ja korkeakoulujen kansainvälistymisen kannalta. Se on ongelmallinen korkeakoulujen ja alueiden talouden kannalta. Se on ongelmallinen periferiakorkeakoulujen kannalta. Se on myös ongelma koulutetun ja kansainvälisen työvoiman saatavuuden näkökulmasta, ja se on ongelma ihmisten tasavertaisuuden näkökulmasta.

Esitys sisältää monia käytännön ongelmia, ja lisäksi se on periaatteellisella tasolla merkittävä askel koulutuksen kaupallistumisen suuntaan. Siksi tulemme toisessa käsittelyssä esittämään tämän lakiesityksen hylkäämistä.

20.15 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvää on, että alkuvaiheessa varmasti opiskelijamäärät lähtevät laskuun, mutta mallit, mitkä Ruotsissa ja Tanskassa ovat olleet, ovat olleet erilaiset kuin Suomessa, ja siltä osin ei täysin voida lähteä vertailemaan suomalaista mallia tai Ruotsin tai Tanskan.

Lisäksi, jos ajatellaan, että meidän korkeakoulumme huolehtivat vetovoimatekijöistään, voidaan kysyä, miksi, jos meillä on laadukasta, maailmalla arvostettua koulutusta tarjolla, siitä ei myös maksettaisi.

20.16 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän erinomaisena sitä, että vihdoinkin tämä pitkään odotettu lakiesitys on täällä eduskunnan salissa käsittelyssä ja voimme tätä viedä eteenpäin. Korkeakoulukenttä on tätä pitkään odottanut. Kyllä hieman hämmästelen vasemmistoliiton moodia tässä asiassa, ikään kuin koko korkeakoulukenttä ja kaikki maakuntien kansainvälistyminenkin tähän kaatuisi. Kun katsoo noita asiantuntijalausuntoja, niin voi kyllä sanoa — en sano prosenttilukuja tässä — että tätä todellakin on odotettu. Ja esimerkiksi Tanskassa, mihin viittasitte käsittääkseni puheessanne, opiskelijamäärät lähtivät kasvuun sen jälkeen, tämän hetkellisen laskun jälkeen. Uskon kyllä, että Suomen korkeakoulutuksen vetovoima riittää. Tämä on todella hyvä esitys, ja erityisen hyvä, että tämän on meidän nykyinen ryhmän puheenjohtaja lakialoitteellaan aikoinaan laittanut alulle. Kiitos hänelle siitä.

20.17 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista, miten tällä lakialoitteella yritetään saada kansainvälisiä opiskelijoita meille lisää. Kun keskustelin lukuisien yliopistotoimijoiden kanssa Itä- ja Pohjois-Suomesta, ongelma jo tällä hetkellä on se, että kansainvälisiä opiskelijoita on aivan liian vähän: liian vähän, vaikka maksuja ei peritä. No, nyt ruvetaan perimään maksuja ja odotetaan, että yhtäkkiä opiskelijoita tulee lisää. Minusta tämä on mielenkiintoinen yhtälö, jota oma matematiikkani ei oikein ymmärrä.

Se toinen vaikeus tässä on se, että kun täällä kovasti korostetaan sitä, että nyt yliopistoilla on ainutlaatuinen tilaisuus muodostaa epäbyrokraattinen apurahajärjestelmä, panostaa laatuun, markkinointiin ja sisältöön ja jopa monella kielellä, niin samaan aikaan yliopistojako kohtaa satojen miljoonien eurojen leikkaukset, pelkästään esimerkiksi Helsingin yli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

opistoa yli 100 miljoonaa euroa vuoteen 2020 mennessä, ja se tarkoittaa sitä, (Puhemies koputtaa) että väkeä vähennetään jopa 1 200 ihmisellä.

20.19 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan mietinnössä tulee todella selvitettyä juurta jaksaa se, että tutkintoon johtavan koulutuksen maksuttomuus edelleenkin on suomalaisilla ja EU- ja Eta-maiden opiskelijoilla. Tätä ei kyseenalaisteta missään, tämä on selviö. Nyt kun näitä leikkauksia joudutaan koulutukseen tekemään, niin totta kai on hyvä, että meillä on mahdollisuus nyt saadaikin jotain tuloja. Tosiaan alleviivataan vielä sitä, että ammattikorkeakoulut olivat erittäin mielellään ottamassa vastaan tämän mahdollisuuden ja myös yliopistot. Siitä vain pitää kiinni, että rahat menevät suoraan yliopistoille ja korkeakouluille eikä se saa perusrahoitusta vaarantaa.

20.20 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puheenjohtaja! Opposition tehtävä tietysti on vastustaa kaikkia hallituksen esityksiä, mutta ihmettelen kyllä edustaja Sarkkisen täydellistä alistumista olosuhteille puheenvuorossaan. Ei kai meillä nyt koko korkeakoulujärjestelmä sentään romahda, jos Eta-alueen ulkopuoliset opiskelijat joutuvat maksamaan lukukausimaksua? Hän myös otti puheenvuorossaan esille tämän, että yritysten kansainvälistyminen vaikeutuu. Näen asian täysin päinvastoin. Tämä luo erittäin hyviä mahdollisuuksia koulutusviennille. Meidän yrityksemme voivat viedä suomalaista koulutusta ulkomaille, myydä sitä, niin edelleen. Toki tähän vaaditaan omaa markkinointijärjestelmää ja niin edelleen, mutta kyllä näen tämän pääasiallisesti hyvänä tulonlähteenä yliopistoille, korkeakouluille sekä yritystoimintaa kiihdyttävänä asiana.

20.20 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten täällä on todettu, tutkintoon johtavan koulutuksen maksuttomuudesta suomalaisille ei tässä esityksessä puhuta. Aivan kuten valiokunnan puheenjohtajakin totesi, tällä esityksellä ei kyseenalaisteta tätä periaatetta. Mutta kun tämä periaate nyt avataan, niin ainakin itse olen hyvin skeptinen sille, että vaikka me ajattelisimme tänä päivänä näin, niin voi olla, että seuraavalle hallitukselle tai sitä seuraavalle hallitukselle tämä antaa huomattavasti kevyemmät mahdollisuudet lähteä myös siihen keskusteluun, jota jo tällä hetkelläkin Suomessa käydään, että myös suomalaisilta opiskelijoilta perittäisiin lukukausimaksuja. Tästä syystä näen tämän avauksen jo sinällään periaatteellisesti vaarallisena.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vastauspuheenvuoron valiokunnan puheenjohtajalle, edustaja Puumalalle, tässä vaiheessa.

20.21 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt ehkä oikein tuon logiikan perässä pysy: eivätkö seuraavat hallitukset tai eduskunnat tämän jälkeen voi aina tehdä mitä tahansa? Mutta tässä eduskunnassa käsittääkseni en ole havainnut yhtään edustajaa, joka olisi sitä mieltä, että suomalaisille opiskelijoille oltaisiin avaamassa lukukausimaksuja. Ehkä aika kaukaa haettu on tuo ajatus.

Sitten vielä tuosta, että nythän me kilpailemme laadulla. Sehän tässä on muutos, että jos aikaisemmin kilpailuvalttina on ollut se, että on ilmaista, niin nyt sitten ainakin pieni maksu peritään tuosta koulutuksesta. Pidän sitä aivan hyvänä. Jos se meillä keskimääräisesti maksaa yhteiskunnalle noin 8 000 euroa siellä korkeakouluissa — monella alalla enem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

mänkin — niin jos siitä minimissään peritään tuo 1 500 euron maksu, niin sitähan edelleenkin aika voimakkaasti subventoidaan yhteiskunnan taholta, siis sitä, että meidän järjestelmämme on kansainvälinen. Stipendijärjestelmällä voidaan hoitaa paljon ja sillä, että kannustetaan jäämään Suomeen, mikä on mukanaikin tuossa hallituksen esityksessä.

20.23 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vaikka täällä eivät edustajat nyt olekaan sitä mieltä ja olen myös itse ymmärtänyt, että täällä ei ainakaan julkisesti olla puhuttu lukukausimaksujen puolesta, me tiedämme, että meidän ulkopuolellemme käydään keskustelua. Viimeksi esimerkiksi Kelan valtuutettujen kokouksessa, kun siellä meillä selvitetään perustulokeilua, tätä kokeilua valmisteleva virkamiestutkija jo sanoi, että tämä mahdollistaa muun muassa sen, että perustulokeilun kautta voitaisiin harkita lukukausimaksujen ottamista. Tästä asiasta käydään myös julkisesti monessa paikassa keskustelua, ja sen takia yleinen ilmapiiri alkaa mahdollistaa sen, että vaikka me nyt olemme tätä mieltä, niin tulevaisuudessa voi olla, että myös päätöksentekijät tässä salissa ovat eri mieltä kuin me nyt.

20.23 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan tähän Sarkkisen varsinaiseen puheenvuoroon ja olen kiitollinen siitä, jos — toivottavasti — ainakin moni valkeakoskelainen kuuli tämän teidän puheenvuoronne. Siellä ei ainakaan kukaan enää tästä eteenpäin luule, että he asuvat periferiassa, koska nimenomaan Valkeakosken ammattikorkeakoulussa, jossa itse olin opettajana, kun tulin tänne eduskuntaan, oli jo siihen aikaan erittäin paljon ulkomaalaisia opiskelijoita ja erittäin paljon eri maista, koska pääsykokeita järjestettiin hyvin monissa maissa. Eli ei ole mitään perustetta väittää, ettei meillä joillain sellaisilla oppilaitoksilla, jotka eivät sijaitse maakuntakeskuksissa tai kasvukeskuksissa, olisi mahdollisuutta pärjätä tässä kilpailussa. Jos he itse ovat aktiivisia ja haluavat siihen osallistua, niin maailma on avoinna. Kiinassa, Aasiassa ja entisen Neuvostoliiton alueella riittää tulijoita. (Puhemies koputtaa) Sieltä riittää kyllä porukkaa tulla.

Se on tärkeää, että opiskelijat jäävät Suomeen. Sen takia tämä verovähennysoikeuden liittäminen niille, jotka jäävät Suomeen, on tärkeää.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Jarva, ja sen jälkeen vastauspuheenvuoro tämän keskustelun aloittaneelle edustaja Sarkkiselle.

20.25 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! On vähän erikoista, että lähdetään keskustelemaan suomalaisista, kun nyt puhutaan EU- ja Eta-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden koulutuskustannuksista ja heidän lukukausimaksuistaan, ja että kun on nimenomaan tähän minimiksi laitettu 1 500 euroa, jota siis korkeakoulut pitävät ihan hyvänä järjestelmänä, ihan ok-tasona, ja se on myös kansainvälisesti erittäin matala, niin Suomi edelleen maksaa noin 7 000 euroa per opiskelija heidän kustannuksistaan. Ei voida kyllä sanoa, että tässä merkittävästi sitä vastuuta siirtyy, mutta tämän nimenomaan pakottaa, ja korkeakoulut toivovat, että nyt sitten tähän laatuun satsataan. Emme kai me halua kilpailla hinnalla vaan laadulla.

20.25 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korkeakoulujärjestelmä ei tule romahtamaan tämän lakiesityksen voimaantulon seurauksena. En sellaista ole väittänyt. Mutta kyseenalaistan sen, syntyykö tästä tavoiteltuja määrärahasäästö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

jä, kun stipendijärjestelmät otetaan käyttöön, kun markkinointikulut tulevat tähän. (Välihuutoja) — Mutta nämä eivät ole ymmärtäneet, että tavoitteena on edistää kansainvälistymistä, ilmeisesti, ja tavoitteena on, niin kuin tässäkin keskustelussa on tullut esille, saada sillä tavalla enemmän opiskelijoita osallistumaan omiin kustannuksiinsa eli sitä kautta säästöjä korkeakouluille. On kyseenalaista, edistyykö kansainvälistyminen, koska kansainvälisten opiskelijoiden määrät tulevat tippumaan, kuten on muissa maissa käynyt. Mutta tuleeko myöskään säästöjä, koska stipendijärjestelmät ja markkinoinnit syövät kuluja? On myös erityisen tärkeää ajatella sitä, että jos vähemmän tulee EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta jatkossa opiskelijoita ja enemmän EU- ja Eta-alueen (Puhemies koputtaa) sisäpuolelta ulkomaalaisia opiskelijoita ja he jäävät harvemmin Suomeen, niin siinä on myös yhteiskunnalle sitten isommat...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt vastauspuheenvuoro valiokunnan varapuheenjohtajalle, edustaja Lauslahdelle.

20.27 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän tehtävämme on varmistaa suomalaisten nuorten maksuton koulutus. (Eduskunnasta: Kyllä!) Hallituksen esitys on yksi tapa varmistaa se, yksi tapa vahvistaa meidän korkea-asteemme rahoitus pohjaa. Samalla tästä tulee sivutuotteena se, että myös opetuksen laatuun tullaan pistämään vieläkin enemmän painetta, koska yliopisto, tai korkea-aste yleensä, joka ei kiinnitä siihen huomiota riittävästi, ei myöskään saa niitä maksavia asiakkaita.

20.27 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutusvienti on äärimmäisen tärkeätä, mutta koulutusvienti on myös molemminpuolista: että suomalaista koulutusta viedään maailmalle mutta myös, että tänne tulee jatkossa ulkomaalaisia opiskelijoita. Toivon kovasti, että ulkomaalaisia opiskelijoita ei pidetä pelkästään kulueränä, sillä monet heistä jäävät Suomeen myös tekemään töitä ja sitä kautta varmasti antavat takaisin. Esimerkiksi Tanskassa on ollut tutkimus siitä, että EU:n ulkopuolelta tulevat opiskelijat ovat tuoneet eniten taloudellista hyötyä — huom: pidemmällä tähtäimellä. Toivon kovasti, että — nyt tietenkin nämä lukukausimaksut ovat tulossa — meidän korkeakoulusamme ruvettaisiin puhumaan siitä, miten me saisimme myös ulkomaalaiset opiskelijat integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja myöskin sinne kouluyhteisönsä, koska se käsitys, mikä itselläni on ollut tavatessani näitä opiskelijoita, on, että he kokevat olonsa hyvin eristäytyneiksi, ja en usko, (Puhemies koputtaa) että se ainakaan edesauttaa heidän jäämistään Suomeen.

20.28 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämähän ei nyt varsinaisesti ole siis mikään säästöesitys. Erityisesti pitkällä tähtäimellä korkeakoulut voivat saada kertymää noista lukuvuosimaksuista. Ja sitten ennen kaikkea tämä mahdollistaa sen, että Suomi voi päästä osalliseksi siitä koko ajan kasvussa olevasta koulutusvientibisneksestä, eli voimme sitten myydä myös tuolla kolmansissa maissa omaa osaamistamme. Tälläkin hetkellä sitä tapahtuu, mutta on paljon käytännön esteitä, jotka sitä ovat estäneet. Uskon, että tämän myötä niitä esteitä on huomattavasti vähemmän. Siitä tässä esityksessä perimmiltään on kysymys.

Sitten tuonne salin toiselle laidalle: Nyt sosialidemokraateista on kuultu muutama vähän kriittinen puheenvuoro, mutta ainakin vielä tuolla valiokunnassa sosialidemokraattien

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

enemmistö kannatti tätä esitystä. Onko teillä olemassa tähän puoluelinjaa, vai onko tämä asia, jossa (Puhemies koputtaa) sitten eri henkilöt ovat eri mieltä?

20.30 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nyt vielä tässä korostaa, että täällä ei ainakaan tältä puolelta salia ole kertaakaan otettu sitä asiaa esiin tänään, että maksullisuutta oltaisiin laajentamassa suomalaisiin opiskelijoihin, ja toivon, että voimme siitä olla tässä salissa yksimielisiä. Ja emme voi muuta tässä vaiheessa kuin luottaa siihen, että se yksimielisyys myös jatkuu.

Itse näen tämän kuitenkin mahdollisuutena yliopistoille ja ammattikorkeakouluille toisaalta laajentaa rahoituspohjaansa ja toisaalta kansainvälistyä, aidosti kansainvälistyä koulutusmarkkinoille.

Haluaisin tuoda esiin myös sen, että tätä meidän hyväksymäämme mallia, sivistysvaliokunnankin hyväksymää hallituksen esitystä, ei voi suoraan verrata Ruotsin tai Tanskan tilanteeseen, kuten aiemmin on tuotu esiin. Esimerkiksi Ruotsissa perityt maksut käytännössä vastaavat sitä koulutuksen täyttä kustannusta, kun taas meillä nyt on (Puhemies koputtaa) asetettu minimi ja sitten jää korkeakoulujen ja yliopistojen harkittavaksi, minkä suuruisena maksut peritään.

20.31 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nythän tässä on nimenomaan kyse siitä, mitä tässä jo esimerkiksi edustaja Lauslahti aiemmassa, erinomaisessa puheenvuorossaan korosti, että koulutuksen järjestäjän kilpailukyky, sen koulutusohjelman kilpailukyky on aivan olennaisessa asemassa siinä, kuinka paljon niitä kansainvälisiä opiskelijoita tänne hakeutuu, ja tässä on kuultu hyviä esimerkkejä eri puolilta Suomea. Meillä on ympäri Suomea sellaisia mielenkiintoisia koulutusohjelmia, joihin aivan varmasti on kiinnostuneita tulijoita — myöskin tästä maksullisuudesta huolimatta — myös EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta.

Olen kyllä vahvasti sitä mieltä, että tämä esitys on nimenomaan mahdollistava. Se mahdollistaa korkeakouluille tämän uudenlaisen tulonmuodostuksen ja parantaa näitä koulutusviennin mahdollisuuksia ja edistää sitä.

Ja sitten on tämä apurahajärjestelmä, jonka eri korkeakoulut voivat luoda turvaamaan myös toisenlaisista taustoista tulevien kansainvälisten (Puhemies koputtaa) opiskelijoiden opiskelun.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuoron edustaja Razmyrille, ja jos sitten vielä hänen puheenvuoronsa jälkeen on edustajilla halu jatkaa debattia, pieni hetki, pyydän vielä kertaalleen nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta, niin saadaan päivitettyä halut.

20.32 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja esitti kysymyksen siitä, mikä on sosialidemokraattien kanta tässä näin. Edustaja Puumalalle: Meillä on kahdenlaista kantaa tässä näin, ja se on tietenkin hyvä sanoa tässä ääneen. En voi tietenkään kaikkien puolesta täällä puhua, mutta toiset ovat sitä mieltä, että 1 500 on ihan kohtuullinen summa. Meillä ovat toiset olleet sitä mieltä, että enemmän oltaisiin menty tähän vapaaehtoisuuteen, mitä myös näissä valiokunnan kuulemisissa kuultiin. Monet yliopistot, monet korkeakoulut olivat sitä mieltä, että tämä olisi vapaaehtoista, he itse määrittelisivät. Ja sitten meillä on toiset, jotka eivät usko siihen, että tämä hyöty on sen väärti, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

asetamme edes tämän 1 500:n, koska tarvitsemme Suomeen osaavia, koulutettuja nuoria ihmisiä. Tämä tulee romahduttamaan ulkomaalaisten opiskelijoiden määrää Suomessa.

20.33 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosialidemokraateissa on pelätty, että tämä on päänavaus. En ymmärrä, pelkäätekö te sitä, että te tulette hallitukseen ja sen jälkeen koulutuksesta tulisi maksullista myös suomalaisille, sillä tällä hetkellä kokoomus ei sitä kannata, keskusta ei sitä kannata, perussuomalaiset ei sitä kannata — eli annetaan tämän hallituksen jatkaa, niin koulutus säilyy suomalaisille maksuttomana jatkossakin. Olen hämmästyneenä seurannut sitä, millä tavalla sosialidemokraateissa ja vihreissä on haluja maksattaa kaikki maailman laskut suomalaisilla veronmaksajilla. Viime kaudella edustaja Huovinen esitti täällä, että kaikille Suomeen tuleville pitää tarjota laajat terveyspalvelut niin, että suomalainen maksaa, ja nyt pitäisi maksaa kaikkien maailman kansalaisten koulunkäynti. Kyllä minä ymmärrän sen, että meidän verovaroillamme maksetaan suomalaisten koulutus jatkossakin, ja pidän tätä hyvänä, että EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville tulee pieni lukukausimaksu stipendijärjestelmällä. Verovähennysoikeudella (Puhemies koputtaa) sitä voidaan kompensoida, ja näin on hyvä.

20.34 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin edustaja Razmyar kertoi meidän puolueemme erilaisista näkemyksistä, ja ne eivät perustu siihen, olemmeko hallituksessa vai oppositiossa. Esimerkiksi henkilökohtainen kantani on ollut tämä minun henkilökohtainen kantani, ja se on ollut jatkuvasti tämä sama riippumatta siitä, kenen kanssa keskustelen. Se on systemaattisesti ollut sama.

Toisaalta edustaja Heinosen kyllä täytyy sanoa se, että jos hallituksen esityksessä arvioidaan se, että näillä lukukausimaksuilla kerrytetään noin 2 miljoonaa euroa rahaa ja samanaikaisesti hallitus säästää noin 190 miljoonaa, niin kyllä minun mielestäni tässäkin on aikamoinen ristiriita. Elikkä kyse on periaatteesta eikä siitä, kerrytetäänkö tällä rahaa budjetin katteeksi vai ei.

20.35 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ymmärrä sitä logiikkaa, että jos talouden vaikeana aikana meidän on säästettävä, silloin ei voitaisi tuloja lisätä jostain puolelta. Mutta olen huomannut sen valtiovarainvaliokunnassa, että kun menoja käsitellään, niin kyllä vihreät ja sosialidemokraatit esittävät menoja lisää, mutta siinä kohdassa, kun käsiteltiin valtion tuloja, niin eipä ollut yhtään puheenvuoroa eikä yhtään esitystä. Eli nyt on kuitenkin se tilanne, että me joudumme taloutta laittamaan tasapainoon, mutta en pidä sitä ollenkaan pienenä asiana, että täältä tulee pikkasen lisää korkeakouluille, mitä ne voivat käyttää oman toimintansa kehittämiseen tulevaisuudessa, ja tämä avaa myös mahdollisuuksia koulutusvientiin. Ja niin kuin äsken totesin, stipendijärjestelmällä tätä voidaan kompensoida ja toivottavasti verovähennysoikeudella jatkossa niin, että he, jotka eivät vain käy täällä opiskelemassa vaan jäävät tänne myös töihin, voivat saada verovähennysoikeuden (Puhemies koputtaa) kautta tämän takaisin.

20.36 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä käsitellyssä oleva hallituksen esitys on erittäin hyvä ja perusteltu. EU:n ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevat opiskelijat ovat Suomelle suuri rikkaus, ja tämä pieni perittävä lukukausimaksu on erinomainen idea. Kyllä suomalaisten pitää osata myydä sitä osaamistaan, mitä me täällä tässä maassa olemme luoneet vuosikymmenten aikana. Meitä suomalaisia on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

moitittu siitä, että me teemme erilaisia hyviä tuotteita, sekä aineettomia että aineellisia, mutta meillä markkinointi tökkii. Ja samaan aikaan, kun me saamme näitä hyviä tuotteita syntymään, sitten niitä pitää uskaltaa myydä. Esimerkiksi Kaukoidässä, Kiinassa ja Intiasa on satoja miljoonia ihmisiä, joilla on rahaa ostaa opiskelupaikka Suomesta omille lapsilleen. Valtavat mahdollisuudet, miksi ei näitä käytetä? Se on opiskelijoille suuri rikkaus, ja ennen kaikkea se on näille oppilaitoksille merkki siitä, että he pärjäävät maailman kilpailussa oppilaitoksena. Se kannustaa sekä opiskelijoita, oppilaitoksia että koko meidän järjestelmää. Miksi te näitä tällaisia asioita vastustatte, (Puhemies koputtaa) arvoisat opposition edustajat, en jaksa ymmärtää.

20.37 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun keskustele suomalaisen yritysjohtajien kanssa, yhteinen yleinen huoli on joka kerran se, että Suomessa on liian vähän kansainvälisiä osaajia. Kun keskustele yliopistoväen kanssa, ainakin itä- ja pohjoissuomalaisten yliopistojen kanssa, heidän yhteinen ja yleinen huolensa on se, että kansainvälisiä opiskelijoita Suomessa on aivan liian vähän. Ymmärtäisin tämän ratkaisun tilanteessa, jossa Eta- ja EU-maiden ulkopuolisia opiskelijoita olisi laumoittain ryntäämässä tänne. Silloin varmasti niitä löytyisi riittävästi, jotka suostuvat opinnoistaan maksamaan, mutta kun tilanne ei ole tämä. Jos maksuttomat opinnot Suomessa eivät kiinnosta niin paljoa, että tänne tultaisiin, niin kuinka ne yhtäkkiä alkavat kiinnostaa siinä kohtaa, kun opinnoista vielä peritään maksu? Ja kun samaan aikaan yliopistoilta leikataan pari sataa miljoonaa ja kuitenkin opintojen sisältöä, laatua, markkinointia ja apurahajärjestelmää pitäisi kehittää, yhtälö on hankala.

20.39 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On käsittämätön ajattelutapa, että Suomen tulisi kustantaa koko maailman koulutus. Tätä kyseistä esitystä on odotettu pitkään ja hartaasti, ja on erittäin hienoa, että vihdoinkin asiassa edetään. Suomi on tunnettu maailmalla nimenomaan laadukkaasta, hyvästä koulutuksesta, ja kuten monessa puheenvuorossa on kuultu, koulutusviennissä on valtavasti potentiaalia. Tähän saakka juuri lukukausimaksujen puute on ollut suurimpia esteitä koulutusviennin edistämiseksi, ja 1 500 euron maksun alarajaa ei todellakaan voida pitää korkeana.

20.39 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan OECD-maista Norja, Islanti ja Suomi tarjoavat tällä hetkellä ilmaista opiskelua EU- ja Eta-maiden ulkopuolisille. Jos me ajattelemme ja olemme siitä varmaan samaa mieltä, että Suomessa on loistava ja laadukas opetus, niin kyllähän se on mahdollisuus jakaa sitä ulkopuolelle ja saada siitä vielä tulojakin. Ehdottomasti meidän pitää myös ajatella suomalaisten opiskelijoiden tulevaisuutta ja turvata se ensisijaisesti.

20.40 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutusvienti on itse asiassa yksi uusi mahdollisuus luoda Suomeen uutta työtä. Miksi me kääntäisimme selän sille? Lainaan Hanna-Riikka Myllymäkeä, Aalto-yliopiston johtajaa: "Suomessa mietitään kuumeisesti, millä maa saataisiin nousuun ja mitä tuotteita voisimme myydä ulkomaille. Tässä tilanteessa on käsittämätöntä, että tutkintojen suhteen, joita ulkomaalaiset asiakkaat haluaisivat ostaa, myynti ei ole edelleenkään sallittua." Tähän tilanteeseen juuri tämä hallituksen esitys tulee: poistamaan koulutusviennin esteitä. Tämä kirjoitus kertoo sen, että yliopisto- ja ammattikorkeakoulukentältä löytyy halua myydä omia tutkintoja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen, ja vähitellen tämä debatti sitten päättyy ja mennään tuohon listaan.

20.41 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ettei pöytäkirjaan jää nyt väärää tietoa, haluan edustaja Heinosta kyllä korjata, ei tähän asiaan liittyen vaan siihen, mitä hän sanoi ministeri Huovisen viime kaudella luvanneen. Ministeri Huovinen ei silloin esittänyt, että kaikille ulkomaalaisille ja maahanmuuttajille annetaan ilmainen terveydenhuolto. Hän viitanee lakiesitykseen paperittomien terveydenhuollosta, mutta olin itse sitä lakiesitystä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa käsittelemässä, ja toden totta, ei siinä näin sanottu. Silloinhan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta oli yhtä mieltä, myöskin kokoomuksen kansanedustajat olivat samaa mieltä (Timo Heinonen: Rajamäki meidät pelasti!) siinä vaiheessa vielä siinä lain eteenpäinviemisessä.

20.42 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hämmästyttävää, miten vähän oppositio täällä uskoo suomalaiseen koulutukseen, kun te koko ajan maaillette uhkakuvia ulkomaisten opiskelijoiden vähentymisestä Suomessa tämän esityksen myötä. Nythän on nimenomaan kyse siitä, että korkeakouluillemme annetaan niiden pitkään itse toivoma mahdollisuus koulutusvientiin. Tämä on merkittävä päänavaus isoille mahdollisuuksille. Nyt kun Nokaa ei ole, niin koulutus on oikeastaan se brändi, ainoa hyvä, mitä Suomella on maailmalle viedä. Miksi me emme hyödyntäisi sitä? Tässä annetaan nyt nimenomaan mahdollisuus korkeakouluille kansainvälistyä, tehdä laadukkaasta suomalaisesta koulutuksesta vientituotetta.

20.43 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edellisen puheenvuoron käyttäjän kanssa olen kyllä, voisiko sanoa, tahdittomasti aivan eri mieltä. Tässä ei ole kysymys tavallaan vientituotteesta vaan siitä, että nyt halutaan oikeutetusti ruveta perustelevaan, että korkeakouluille annetaan heidän paljon tahtomansa rahastusmenettelymahdollisuus. Kysymys ei todellakaan ole siitä, että tällä olisi vientituotestatusta. Edustaja Vikman, täytyy sanoa, että meillä on paljon enemmän erityisosaamista vaikkapa telakateollisuudessa ynnä muussa sellaisessa tuotevalikossa, jotka meiltä viedään käsistä, mutta se, että me sulkeudumme tänne omaan kuoreemme tämän asian kanssa, tarkoittaa sitä varmaan, niin kuin olen seurannut — paljon puhutaan Ruotsista ja Tanskasta ja niin edelleen ja nyt puhutaan siitä, kuinka hyvin ollaan Ruotsissa edelleen sitten noustu siihen. Se ei ihan pidä paikkaansa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tähän debattivaiheeseen puheenvuorot edustajille Satonen, Järvinen, keskustelun aloittaja Sarkkinen ja valiokunnan puheenjohtaja Puumala.

20.44 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli oikein hyvä, että edustaja Kiljunen kertoi täällä ja Razmyr sitä ennen, että demareilla on tässä kaksi erilaista kantaa. Kun tämä asia lähti aikoinaan kymmenen vuotta sitten liikkeelle minun ja Kimmo Tiilikaisen yhdessä tekemästä lakialoitteesta, minä olen sinä aikana tätä asiaa seurannut, ja täytyy kyllä sanoa, että demareilla ovat tosiaan koko ajan olleet tässä kyllä rivit täysin sekaisin. Siinä alkuvaiheessa muun muassa edustaja Kärnä keräsi täällä listoja, että tällainen lakiesitys saadaan aikaan. Sitten oli se vaihe, jolloin opetusministeri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Kiuru valmisti tätä esitystä, ja sitä edelsi se, että edustaja Lipponen teki selvitystyön, jossa hän esitti tämän asian käyttöönottoa. Sen jälkeen kun Kiurun esitys oli lähtenyt lausuntokierroksille, puheenjohtaja Rinteeltä loppui rohkeus, kun oma ryhmä oli sekaisin, ja silloinkaan tätä asiaa ei saatu aikaiseksi. Onneksi nyt on semmoinen hallitus, että se saa asioita aikaan.

20.45 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jottei jää väärää vaikutelmaa, kun täällä on syytetty oppositiota siitä, että me haluamme kouluttaa koko maailman ihmiset Suomessa ilmaiseksi, siitähän ei tietenkään ole kyse. En tunne ainuttakaan, joka olisi sitä mieltä, vaan kyse on siitä, että jos emme osaa ja ole onnistuneet maksuttakaan houkuttelemaan tänne kansainvälisiä ihmisiä, kansainvälistä osaamista omiin tarpeisiimme, kun huoltosuhde koko ajan heikkenee, niin kuinka onnistumme tekemään sen maksusta. Tämä on se peruskysymys.

20.46 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen täällä esitti, että tällä esityksellä pieneltä osaltaan laitetaan Suomen taloutta kuntoon. Rohkenen epäillä, käykö niin, sillä nyt perustetaan stipendijärjestelmä kompensoimaan näitä lukukausimaksuja, lisäksi mahdollisesti tulevaisuudessa vielä verovähennysjärjestelmä kompensoimaan. Nämä aiheuttavat kuluja, nämä aiheuttavat byrokratiaa, ja on perusteltua kysyä, laitetaanko tällä todellakin korkeakoulujen tai Suomen taloutta kuntoon, varsinkin jos tämän lain seurauksena Suomeen tulee vähemmän kansainvälisiä opiskelijoita, osaavia nuoria, jotka hyödyttävät Suomen taloutta.

On Suomen etu, että saadaan jatkossakin riittävästi tänne kansainvälistä osaamista. Valitettavasti pelkään, että tämä laki heikentää kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden tuloa Suomeen, (Puhemies koputtaa) mutta toivon tietysti, että näin ei käy.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nimenne on mainittu, edustaja Heinonen, vastauspuheenvuoro teille, ja sen jälkeen edustaja Puumala.

20.47 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En sanonut niin, että tällä esityksellä laitetaan talous kuntoon, vaan kuvasin sitä, kun täällä arvosteltiin, että kun toisella kädellä otetaan, niin silloin toisella kädellä ei saisi antaa. Siitähän tässä on kyse. Nyt kun tehdään isoja leikkauksia, niin täällä on arvosteltu sitä, että ei voida silloin, oliko se nyt sitten, muutamaa miljoonaa antaa. Minun mielestäni on hyvä, että avataan päättä, ja olen itse oppinut sen, että sitä, mistä hivenen maksaa, myös arvostaa. Näin uskon tässäkin näiden osalta käyvän.

Ministeri Huovisen johdolla esiteltiin siis laki, jossa paperittomat olisivat saaneet laajat terveyspalvelut, ja olen kiitollinen kyllä siitä kansanedustaja Rajamäelle ja nopealle puhemies Raville, että sitä hulluttelua ei maaliin silloin viety — mutta sehän ei tähän muuten liittynyt kuin sillä logiikalla, että mitä kaikkea meidän suomalaisten veronmaksajien tässä maailmassa oikein pitää maksaa.

20.48 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämä peruskuvio vielä kerran: 8 000 euroa siis keskimäärin korkeakouluopiskelija maksaa suomalaiselle veronmaksajalle, ja nyt sitten 1 500 euroa minimissään on korkeakoulun perittävä maksua. 6 500:lla subventoidaan edelleen eli aika hyvin. Mielestäni se on aika kohtuullista. Sitten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

jos alue kerää vaikkapa yrityksiltä rahoitusta tuohon stipendijärjestelmään, niin voitaisiin turvata vähävaraisten maiden vähävaraisille opiskelijoille, kuten valiokunta mietinnössään ottaa voimakkaasti kantaa, myös jatkossa maksuton koulutus, ja se tukisi tätä meidän kansainvälisyyttämme. Eli paljon mahdollisuuksia on tässä.

Tärkeintä on, että pääsisimme osaksi tuota koko ajan kasvavaa koulutusvientibisnestä, joka jo tällä hetkellä on miljardien suuruinen, mutta hetkessä se ei tapahdu. Siitä olen samaa mieltä oikeastaan kaikkien kanssa täällä salissa, että seurantaa tämä kyllä tarvitsee, että meidän kansainvälinen osaamistasomme koko Suomessa pysyy vahvana.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, kävimme debatin tässä vaiheessa noin 30 puheenvuoroa. Nyt siirrymme listaan, ja jos debatin tarvetta ilmaantuu jonkun ajan päästä, toki palaamme sitten uudestaan siihen.

Edustaja Hoskonen. — Anteeksi, edustaja Honkonen, luin väärin.

20.49 Petri Honkonen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Honkonen tosiaan tällä kertaa. — Pidän tosiaan tätä hallituksen esitystä hyvänä. Tämä mahdollistaa korkeakouluille uudenlaisia tulonmuodostusmalleja, mikä on ihan hyvä, mutta sitten toisaalta myöskin apuraha- ja stipendijärjestelmän avulla luo mahdollisuuden myös erittäin köyhistä olosuhteista tuleville opiskelijoille tulla Suomeen opiskelemaan, jos korkeakoulut näin katsovat hyväksi. Eikä sen mallin tarvitse, toisin kuin mitä tässä aiemmin esitettiin, olla niin byrokraattinen. On aivan mahdollista, että korkeakoulu toteaa, että tietyiltä opiskelijoilta ei peritä tätä maksua. Sen mallin ei sen byrokraattisempi tarvitse olla. Ja kuten tuossa valiokunnan mietinnössäkkin todetaan, useimmissa OECD-maissa näitä maksuja peritään. Alkuun opiskelijoiden määrä voi vähentyä, mutta uskon, että se pitemmällä aikavälillä siitä korjaantuu, jos koulutuksen kilpailukyky säilyy. Pidän hyvänä myös tämän tilauskoulutuksen myyntimahdollisuuksien paranemista.

On syytä kyllä luoda tällainen opintolainahyvitysjärjestelmän tyyppinen pysyttämään sitä osaamista täällä Suomessa. Sitä me kyllä tarvitsemme.

Haluan vielä todeta, arvoisa puhemies, sen, että olen saanut viestejä, että moni toisen asteen ammatillinen oppilaitoskin olisi toivonut tämän tyyppistä mahdollisuutta koulutuksen myymiseen ja tällaisten maksujen perimiseen. Meillä on myös toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa monia kansainvälisestikin arvostettuja ja mielenkiintoisia koulutusohjelmia, joita näissä oppilaitoksissa olisi halua myydä maailmalle ja viedä suomalaista koulutusta.

Lopuksi totean vielä, että UNIFI ja Arene, korkeakoulujen edustajat, ovat lämpimästi kannattaneet tätä esitystä ja pidän tätä hyvänä mahdollisuutena avata suomalaista koulutusvientiä maailmalle.

20.52 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Kun tätä asiaa on kymmenen vuotta ajettu, niin ehkä on syytä tulla tässä vaiheessa myös pönttöön, kun näin pitkälle on päästy. Tässähän tausta on ollut se, että koko ajan eduskunnassa on ollut huomattava joukko, esimerkiksi viime vaalikaudella selvä enemmistö, joka olisi jo tämän asian vienyt eteenpäin, mutta kuten aiemmin kuvasin, niin se valitettavasti jäi kesken. Onneksi nyt on päästy liikkeelle.

Ihan muutama väitteisiin haluaisin ottaa kantaa, jotka tämän keskustelun ja debatin aikana aiemmin tulivat esille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Ensimmäinen oli se, että täällä edustaja Sarkkinen viittasi siihen, että Tanskassa ja Ruotsissa EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden määrät ovat vähentyneet. Se pitää sinällään jossain määrin paikkansa, mutta on otettava huomioon, kuten valiokunnan mietinnössä todetaan, että tämä ei ole millään lailla relevantti vertailu, koska esimerkiksi Ruotsissa on laki, jonka mukaan koulutusta ei saa myydä alle sen kustannustason. Meidän ajattelumme tästä viisastuneena nimenomaan lähtee siitä, että tämä määritellään nyt kohtuullisen alhaiselle tasolle, minimi tähän 1 500 euroon, mutta jos jollain on koulutusta, jonka se saa kaupaksi 5 000:lla tai 10 000:lla, niin se voidaan heti tehdä. Ja ajatuksena tietysti on, että vähitellen tämä koulutus tullaan myymään sillä hinnalla, mitä se oikeasti maksaa, ehkä jopa voitolla, mutta on itsestään selvää, että mistä tahansa palvelusta, joka on annettu alun perin ilmaiseksi, ei hetkessä tehdä myyntituotetta täyteen hintaan.

Jos ajatellaan vaikka esimerkiksi sanomalehtien digitaalisia uutisia, niin Helsingin Sanomien tilaajista tällä hetkellä puolet maksaa sen maksumuurin takana olevan maksun, ja kun se ei kuitenkaan ole kovin suuri summa, niin on hyvin harvoja sellaisia aloja, joissa voi nopeasti maksuttomasta palvelusta tehdä todellisia kustannuksia vastaavan palvelun ilman, että käyttäjämäärät vähenevät. Mutta jos sellainen palvelu on, niin koulutus nimenomaan on se, koska kansainvälinen kiinnostus suomalaista ja ylipäätään länsimaista koulutusta kohtaan on aivan valtava. Se on Kiinassa aivan valtava, se on Aasian maissa, entisen Neuvostoliiton alueella.

Olin itse käymässä istuntotauolla Kiinassa ja siellä puhumassa lukioissa, ja kun siellä mainitsin, että Suomessa on koulutusta 1 500 eurolla kaupan, valtava kuhina syntyi opiskelijoiden keskuudessa. Ei siellä koulutus ole ilmaista myöskään heidän omassa maassaan. Halukkuus ja ostovoima länsimaista koulutusta kohtaan on siellä valtavassa kasvussa. Ja jos suomalainen korkeakoulukoulutus on oikeasti niin huonoa kansainvälisessä mitapuussa, että siitä ei kannata kenenkään 1 500:aa euroa maksaa, niin meidän tulee todellakin olla huolissamme meidän koulutuksemme tasosta. Sitä en jaksa uskoa, että näin olisi, ja tiedän, ettei näin ole. Totta kai pitää markkinoida ja olla siinä aktiivinen.

Arvoisa puhemies! Sitten toinen väite siitä, että tämä olisi ikään kuin ensimmäinen askel siihen, että suomalaisille opiskelijoille tulee lukukausimaksut. Ei voi kauempana totuudesta olla, koska juuri siitähän tässä on kyse, että me saamme lisää tuloja oppilaitoksille, jotta ne voivat tarjota suomalaisille ja EU- ja Eta-alueen opiskelijoille ilmaista opetusta. Juuri tästä on nimenomaan kyse. Jos korkeakouluilla ei ole tuloja, jos niitten rahat eivät siihen riitä, silloin ollaan ongelmissa. Mutta jos korkeakoulut saavat tuloja ja pärjäävät, niin silloin tilanne on aivan toinen. Ja on aivan päivänselvää, että täällä salissa ei varmaan ole ainuttakaan kansanedustajaa, joka haluaisi, että suomalaisilla opiskelijoilla olisi lukukausimaksut. Se on yksi meidän suurimpia saavutuksia suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa, että jokainen voi opiskella niin pitkälle kuin omaa kykyä ja motivaatiota riittää vanhempien varallisuuteen katsomatta.

Mutta tätä samaa me emme voi tarjota kaikille ihmisille kaikkialla maailmassa, koska sitä eivät voi tarjota myöskään Yhdysvallat tai Kiina tai Iso-Britannia, tai mikä tahansa muukaan maa ei voi tarjota ilmaista koulutusta kaikille ihmisille maailmassa. On itse asiassa ihan selvä asia, että meidän täytyy tähän asiaan saada muutos.

No, sitten se väite, että on valtava tappio, että nämä ulkomailta tulevat opiskelijat — jotka pääosin ovat lahjakkaita, jotka täällä suorittavat opintojaan — eivät sitten jää Suomeen. Se on ihan totta, olen täysin samaa mieltä. Mutta jos tällä hetkellä katsotaan, missä nyt ollaan, ja jos hiukan nyt kärjistää, niin tosiasia on se, että meille tulee (Puhemies koputtaa)

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta, niin sanotuista kolmansista maista, opiskelija, hän opiskelee Suomessa, valmistuu täältä ja lähtee töihin anglosaksisiin maihin, missä hänen englanninkielisellä koulutuksellaan on käyttöarvoa. Tämä on se tilanne, ja tämä tilanne voidaan muuttaa sillä, että meille tulee voimakas kannustin verovähennysoikeuden kautta siihen, että kannattaa jäädä tänne Suomeen näitten opintojen jälkeen.

Eli onnistuessamme me saamme tänne enemmän opiskelijoita, saamme tuloja korkeakouluille ja saamme vielä jäämään nykyistä enemmän opiskelijoita Suomeen. Eli jos tämä hyvin menee, niin kaikki voittavat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, muistutan, että ennen istunnon alkua pyydetty puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia, siis enintään 5 minuuttia. Sen jälkeen paikalta pyydetty puheenvuorot voivat kestää, niin kuin edellä, yli 5 minuuttia. Puhemiehen tehtävänä on kuitenkin 5 minuutin kohdalla kopsauttaa muutaman kerran ja viestiä siitä, että nyt se 5 minuuttia on kulunut. Tämä ihan järjestyksen vuoksi kaikille tiedoksi. — Ja nyt edustaja Jarva, olkaa hyvä.

20.58 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys siitä, että korkeakouluille annetaan mahdollisuuksia tilauskoulutukseen, tuo kyllä merkittävästi lisää potentiaalia meidän koulutusvientiimme ja myös uusien työpaikkojen luomiseen Suomessa koulutussektorilla. Tämä on erittäin hieno asia.

Sitten tämä esitys näistä lukukausimaksuista EU- ja Eta-maiden ulkopuolisille opiskelijoille. Tässä on erityisen merkittävää se, että suomalaiset korkeakoulut, ammattikorkeakoulut ja yliopistot ovat itse pitäneet tätä esitystä hyvänä, ja kun joudumme tänä vakavana taloudellisena aikana tekemään säästöpäätöksiä, niin on hyvä, että me voimme edes jotakin antaa takaisin, ja toivon, että myös oppositio antaisi tukensa sille. Korkeakoulut itse nimenomaan toivovat tätä mahdollisuutta. Me seuraamme tässä asiassa muuta maailmaa, sillä Suomea, Norjaa ja Islantia lukuun ottamatta kaikissa muissa OECD-maissa on tällä hetkellä kansainvälisille opiskelijoille jokin maksujärjestelmä. Tämä on todettu näissä esityksissä. Meillä maksut ovat kohtuulliset, kun hinta on minimissään se 1 500 euroa lukuvuodelta, ja kun Suomen valtio maksaa edelleen noin 7 000—8 000 euroa per opiskelija näitten EU- ja Eta-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden osalta heidän koulutuskustannuksistaan ja tästä vähennetään tämä lukukausimaksu, niin kyllä Suomen valtio edelleen subventoi hyvin voimakkaasti tätä koulutusta.

Sitten on puhuttu, että houkuttelevatko nämä maksut enemmän opiskelijoita. Miksi meille tulee niin vähän niitä kansainvälisiä opiskelijoita tänne? Onko meillä nyt riittävän laadukasta se koulutus? Emme kai me todella aio opiskelijoita houkutella tänne ilmaisella hinnalla, vaan nimenomaan sillä laadulla. Sitähän me haluamme myös monissa muissa asioissa, että laadulla me kilpailemme emmekä hinnalla. Tämä on myös oppositiolta tullut monesti ja tänäkin päivänä esiin keskusteluissa. Korkeakoulujen on nyt satsattava nimenomaan kansainvälisille opiskelijoille tarjottavan koulutuksen laatuun, ja siinä meidän tulee pärjätä.

Erityisen tärkeää on se, että vähävaraisille opiskelijoille turvataan edelleen, jatkossakin, koulutusapurahajärjestelmä. Tämä on ollut keskustalle erityisen tärkeä aihe koko tämän kymmenen vuoden ajan, kun tästä aiheesta oikeastaan on keskusteltu. Sinänsä tämä on myös harvinainen päivä, historiallinen päivä myös itselleni, sillä olin kymmenen vuotta sitten Keskustan Opiskelijaliiton puheenjohtajana ja harvoina niistä opiskelijajärjestöjen pu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

heenjohtajista kannatin tämän tilauskoulutuksen ja näitten lukukausimaksujen edistämistä, koska nimenomaan jo silloin nähtiin se, että me emme pärjää tässä kilpailussa myöskään kansainvälisten opiskelijoitten puolella. Me emme saa riittävästi osaajia tällä hetkellä Suomeen. Se, mikä tässä mallissa on hyvä juuri tähän aiheeseen liittyen, on tämä Suomeen jäämiseen kannustava malli, jotta me saamme lisää näitä kansainvälisiä osaajia. Heille tul- laan korvaamaan lukukausimaksut myös tämmöisellä verovähennystyyppisellä mallilla. Tämä on hyvä asia, houkutteleva asia. Heitä nimenomaan pitää saada Suomeen, nimen- omaan laadukkaan eikä ilmaisen koulutuksen takia. Tässäkin tullaan vastaan täällä talous- puolella.

On myös keskusteltu siitä, avaako tämä polun ja tien maksullisuudelle Suomessa suo- malaisille opiskelijoille. Niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissa on tullut esille, se on nimenomaan Suomen ja suomalaisten vahvuus, että me voimme tarjota ja me tarjoamme edelleen, jatkossakin, ilmaisen koulutuksen, myös ilmaisen ylläpidon suomalaisille yhtenä harvoista maista maailmassa. Se on sellainen arvo, josta me jokainen hallituspuolue pi- dämme kiinni, me tulemme siitä pitämään kiinni, ja ainakin oman puolueeni puolesta voin tämän luvata, ja se, että myös oppositiopuolueet sitoutuvat tähän, on erittäin tärkeä asia, että tämä tänä päivänä täällä salissa kuullaan, että tästä me tulemme pitämään kiinni, olim- mepa kukin puolue hallituksessa tai oppositiossa. Tästä on pidettävä kiinni, suomalaisille maksuttomasta koulutuksesta.

21.03 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Kerrataan vielä näitä perusasioita, kun siihen tuntuu olevan tarvetta. Ensinnäkin korkeakoulut odottavat tätä uudistusta kovasti, ja valtaosa niistä kuulemisista, mitä meillä korkeakouluilta valiokunnassa oli, oli hyvin myönteisiä. Tämän esityksen vaikutuksia kiiteltiin erityisesti rahoituspohjan laajentami- seksi ja kilpailukyyn parantamiseksi.

Keskeistä on, että nämä lukukausimaksuista saadut tuotot tulevat siihen korkeakoulujen perusrahoituksen päälle, elikkä mitään vaikutuksia perusrahoitukseen tällä uudistuksella ei ole, se on hyvä myöskin vielä todeta. Ja kuten sanottua, tämä 1 500 euroa on minimimak- su, ja se on varsin pieni korvaus siitä koulutuksen kokonaiskustannuksesta, joka on arvioi- den mukaan sellainen seitsemisentuhatta euroa elikkä edelleen varsin voimakkaasti sub- ventoitu näille EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille.

Tärkeää on, niin kuin valiokunnan mietinnössäkkin on korostettu, seuranta ja arviointi tä- män uudistuksen ja mahdollisuuden myötä. Nyt onkin hyvä, että ministeri on perustanut ar- vointiryhmän, joka tätä työtä lähtee tekemään. On tärkeää, niin kuin ministeri on ajatellut- kin ilmeisesti, että laajasti on tässä työryhmässä edustettuna korkeakouluyhteisö.

Vielä loppuun: vahvistetaan nyt kertaalleen se, että tällä ei todellakaan ole tarkoitus kos- kea siihen meille kaikille tärkeään periaatteeseen, että tutkintoon johtava koulutus on mak- sutonta suomalaisille ja muille EU- ja Eta-maiden opiskelijoille myöskin jatkossa. Tästä pidetään aivan varmasti kiinni.

21.05 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Muutamia kommentteja nyt täällä käytyyn keskusteluun.

Edustaja Myllykoski ja muut opposition edustajat jäivät jumiin tähän 1 500 euroon — se estää siis kaikkien ulkomaisten tulon Suomeen opiskelemaan mutta on kuitenkin niin pieni raha, ettei siitä mitään ole hyötyä. Ihmettelen tällaista näköalattomuutta ja alistumista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Tämähän on tosiaan vain minimisumma. Tarkoittaa siis sitä, että taitavasti markkinoituna, opiskelutuotteet tuotteistettuna voidaan myydä vaikka 30 000 euron diplomi-insinööri-koulutus ulkomaille, näitä myydään sata kappaletta sadalle kiinalaiselle, he opiskelevat 30 tonnilla täällä kolme vuotta ja laskutus on 3 miljoonaa. Kyllä se minusta on mille tahansa yliopistolle tai korkeakoululle merkittävä summa, ja tämä on oikeaa liiketoimintaa ja kaupankäyntiä. Väitän vakaasti, että tällaiseen avautuu nyt hyvät mahdollisuudet.

Sitten on puhuttu tästä stipendijärjestelmästä. Se on minusta hyvä puheenaihe, mutta miksi rajoittaa nyt siinä sitten kehitysmaiden opiskelijoihin, miksei laajenneta sitä stipendijärjestelmää siten, että se koskisi koko maailmaa, myös vaikkapa Amerikasta voisi tulla stipendillä opiskelemaan Suomeen eikä tarvitsisi maksaa tästä hyvästä, laadukkaasta koulutuksesta, kun valtio myöntää stipendin? Näin hoitaisimme taitavasti ulkosuhteita ja saisimme kaikkien maailman maiden asukkaat sitoutumaan myös suomalaiseen yhteiskuntaan.

Edelleen sitten on puhuttu tästä verokannustimesta, että nyt sitten, kun opiskelee Suomessa, tulisi saada verovapautusta, jotta jäisi tänne töihin. On vähän keinotekoinen juttu. Eikö olisi viisaampaa myös hallituspuolueiden nyt keskittyä siihen, että uudistetaan työelämä, työn verotus, tehdään Suomesta kilpailukykyinen maa siten, että tänne ylipäätään kannattaa ulkomailta tulla töihin, eikä niin kuin nyt, että suomalaisetkin fiksut nuoret lähtevät ulkomaille, kun ei Suomessa kannata tehdä töitä, kun verotus on ankaraa ja muutenkin (Puhemies koputtaa) on ankeat olot? Eli ehdotan, että tätä kautta sitten kannustettaisiin näitä (Puhemies koputtaa) Suomessa opiskelevia ulkomaalaisia työskentelemään Suomessa.

21.08 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin me olemme kaikki ihan yksiselitteisen yhtä mieltä siitä, että kukaan ei kannata suomalaisille opiskelijoille lukukausimaksua. Se on varmaan kaikille selvä asia. Mutta myöskään sitä me emme voi kukaan sanoa, mikä tulevaisuudessa on sitten eri edustajien kanta tästä asiasta. Sen takia minun mielestäni on hyvä tiedostaa se asia, että tällä avataan kuitenkin eräänlainen väylä lukukausimaksuille.

Toisaalta sitten meillä on tällä hetkelläkin mahdollisuus saada koulutusvientiä ja tilauskoulutusta. Tämänäköiselle koulutukselle on mahdollista se, mitä edustaja Kopra tuossa esitti. Se on tällä hetkelläkin mahdollista. Jos siihen on sitten erilaisia esteitä — tiedän, että siellä on niitä erilaisia vaikeuksia — niin ne pitää ehdottomasti poistaa, koska koulutusvienti on hyvä asia ja sitä kannattaa viedä eteenpäin.

Sitten toinen asia on se, että kun me puhumme maksuttomasta tai ilmaisesta koulutuksesta ja siitä 1 500 eurosta, niin ensinnäkin meidän pitää muistaa myös se, että jokainen opiskelija, joka tulee Suomeen EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta, tulee normaalien pääsykokeiden kautta. Sen jälkeen he itse kustantavat omat elämisensä, asumisensa ja sitä kautta tuovat sitten myös kulutusta Suomeen ja vahvistavat myös suomalaista työllisyyttä.

Siltä osin tämä 1 500 euron raha ei ole se kynnyksen ainakaan minulle henkilökohtaisesti vaan kyse on pikemminkin periaatteesta. Sen takia meidän täytyy myös nähdä se, että jokaisella EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta olevalla opiskelijalla, joka tulee tänne, täytyy itsellään olla jo peruspääoma ilman tätä 1 500 euron lukukausimaksuakin. Se täytyy myös tässä tilanteessa tunnistaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

21.09 **Sari Multala kok:** Puhemies! Mielestäni esityksessä on olennaista koulutusvientin mahdollistaminen ja rahoituspohjan laajentaminen ja toisaalta myös se, että nimenomaan tämä mahdollistaa panostamisen laadun kehittämiseen. Tämä on juuri se olennainen pointti, minkä vuoksi Suomeen toivottavasti halutaan jatkossakin tulla opiskelemaan.

Hallituksen esityksessä edellytetään myös tätä apurahajärjestelmän perustamista. Mielestäni tässä kannattaa kuitenkin muistaa, että tälläkään hetkellä Suomeen tuleminen ei ole mahdollista kaikille EU- ja Eta-alueen ulkopuolisille nuorille. Emme voi myöskään olettaa, että se olisi sitä jatkossa edes apurahajärjestelmästä huolimatta, johtuen siitä, että nyt jo näissä maissa monesti korkeakouluopinnot ovat valitettavasti harvojen etuoikeus. Niiden ongelmien korjaaminen mielestäni ei kuitenkaan kuulu meidän velvollisuuksiimme. Monissa maissa myös koulutuksen maksullisuutta pidetään jopa laadun takeena.

Mielestäni täällä edustaja Razmyar nosti esiin erittäin hyvän näkökulman. Tällä hetkellä monesti Suomeen tulevat ulkomaiset opiskelijat ja toisaalta myös Suomesta ulkomaille lähtevät opiskelijat opiskelevat ulkomaalaisten kanssa eivätkä välttämättä integroidu yhtä hyvin siihen maan kulttuuriin ja niihin paikallisiin opiskelijoihin. Tässä olisikin mielestäni sellainen kehityksen kohde, jota kannattaisi ihan yliopistoissa ja ylioppilaskunnissakin pohtia, millä tavalla voitaisiin luoda, edesauttaa vielä paremmin tätä kanssakäymistä jo opiskeluaikana suomalaisten opiskelijoiden kanssa ja toisaalta jopa yhdessä opiskelua. Tästä olisi varmasti molemmille osapuolille hyötyä.

21.11 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Ulkomaalaisten opiskelijoiden lukukausimaksujen käyttöönotto vauhdittaa koulutusvientä ja laajentaa korkeakoulujemme rahoituspohjaa. Kehitys ei tietenkään tapahdu hetkessä, vaan uusien koulutustuotteiden ympärille rakentuvan liiketoiminnan kehittäminen vie oman aikansa. Tuotot lukukausimaksuista jäävät korkeakoulujen omaan käyttöön, esimerkiksi opetuksen ja tutkimuksen laadun kehittämiseen.

Jo opiskelijapolitiikasta lähtien olen työskennellyt sen puolesta, että korkeakouluille annetaan niiden itse pitkään toivoma mahdollisuus kerätä lukukausimaksuja EU- ja Eta-alueen ulkopuolisilta opiskelijoilta. Viimein vuosien työ on konkretisoitumassa. Koulutusviennistä on tulevaisuudessa mahdollista saada työtä ja vientieuroja Suomeen. Tämä on nyt päänavaus sille kehitykselle.

Suuri osa kansainvälisestä koulutusviennistä koostuu nimenomaan tutkintoon johtavan koulutuksen myynnistä. Suomella on vahva maine koulutuksen osaajamaana. Tämä maine meidän kannattaa hyödyntää, kun kerran kysyntää osaamisellemme maailmalla on.

Hallituksen esityksen mukaan vieraskielisessä koulutuksessa opiskelevat EU- ja Eta-maiden ulkopuoliset korkeakouluopiskelijat maksavat jatkossa lukukausimaksun ja lisäksi vielä tilauskoulutuksen myymisen esteitä puretaan. Avaimet ovat tämän jälkeen korkeakoulujemme omissa käsissä. Täältä eduskunnasta ei opposition kannata ylhäältäpäin julistaa korkeakouluillemme, että te ette kuitenkaan onnistu. Annetaan avaimet heille koulutusviennin päänavaukseen ja uskotaan suomalaiseen koulutukseen, sen laatuun ja vetovoimaan.

Arvoisa puhemies! Tärkeää on se, että koulutus säilyy maksuttomana jatkossakin kaikille suomalaisille opiskelijoille ja kaikilla on varallisuudesta ja taustasta riippumatta mahdollisuudet kouluttautua. Kehittyvien maiden opiskelijoille puolestaan on mahdollista haakeutua suomalaiseen korkeakoulutukseen niin, että sitä tuetaan jatkossa tehokkaalla apurahajärjestelmällä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Täällä salissa on viitattu monesti aiempaan lukukausimaksukokeiluun. Sen perusteella on väitetty, että lukukausimaksut eivät nyt voi onnistua. Tähän kokeiluun vertaileminen ei kuitenkaan missään tapauksessa ole perusteltua, koska tuossa aiemmassa Suomen kokeilussa vain osa koulutusohjelmista oli maksuttomia, joten se ei nyt vertaudu tähän meidän tulevaan tilanteeseemme.

Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan näkökulmasta hyödyllistä on se, että kannustamme täällä kouluttamiemme ulkomaalaisia opiskelijoita jäämään valmistumisen jälkeen Suomeen töihin yrittäjiksi, työntekijöiksi veroja maksamaan. Pidän tärkeänä, että tulevaisuudessa harkitaan sitä, että lukukausimaksuihin liitetään verovähennysoikeus, jolloin Suomeen valmistumisensa jälkeen töihin jäävä voi vähentää lukukausimaksut verotuksessaan myöhemmin. Onkin hyvä ja tervetullut sanoma ja viesti se, että hallitus on ilmoittanut selvittävänsä tätä mahdollisuutta liittää lukukausimaksuihin verovähennysoikeus.

Arvoisa puhemies! Koulutusviennistä on siis mahdollisuus saada uusia työpaikkoja ja kipeästi tarvitsemiamme vientituloja Suomelle. Niillä rahoitamme hyvinvointiyhteiskuntamme palveluita ja vahvistamme korkeakoulujemme asemaa ja laatua. Koulutusviennin esteiden purkaminen on seuraavaksi ulotettava myös toisen asteen koulutukseen.

21.16 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Juuri näin. Manaaminen tässä asiassa on haitallista. Sen sijaan kannustaminen siihen, että korkeakoulut tarttuvat tähän tilaisuuteen, on juuri sitä viestiä, jota meidän tulisi viedä eteenpäin.

Muutama kommentti. Stipendijärjestelmän osalta on tullut esille, kuinka huonoa se on, että tämä vie sitten kannattamattomaksi koko tämän toiminnan. Stipendijärjestelmää tulisiikin kehittää sillä tavalla, että siihen otettaisiin yritykset mukaan, jolloin siihen tulisi myös se työvoimapolitiittinen ulottuvuus. Eli siltä osin näkisin, että ei pidä nähdä vain sillä tavalla, että se rahoitetaan julkisin varoin. Sen lisäksi, jos puhutaan maksuista, niin pitkällä tähtäimellä tulisi ottaa tavoitteeksi se, että meidän korkea-aste kehittää koulutusohjelmat niin houkutteleviksi, että niistä saadaan kustannukset ja niiden päälle sopiva voitto. Kaikki se tulee lisäksi meidän suomalaisen yhteiskuntamme ja suomalaisten hyvinvoinnin eteenpäinviemiseksi.

21.17 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puhemies! Esitys on kieltämättä iso muutos nykyiseen koulutusjärjestelmään ja sen perusteisiin.

Lukukausimaksu EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille: On ilman muuta selvää, että se on päänavaus ja tulee ihan varmasti johtamaan jatkossa näiden maksujen vakiintumiseen, ja myös maksut tulevat tästä nousemaan tulevaisuudessa merkittävästi. Olisi naiivia uskoa tai väittää muuta. Onko tämä muutos sitten huono vai hyvä, on kokonaan toinen kysymys. Kun täällä hiljattain vieraili kiinalainen valtuuskunta ja heille kerrottiin, että tällainen uudistus on tulossa, niin he eivät ollenkaan pitäneet tätä ihmeellisenä, mahdottomana tai toivottomana ratkaisuna, vaan kokivat, että oho, onpas teillä kohtuulliset lukukausimaksut. He ilmaisivat tämän hyvin avoimesti, eikä siinä ollut mitään valtakuntien välistä kohteliaisuutta, vaan kerta kaikkiaan pitivät merkittävänä sitä, että Suomi maailman johtavimpana koulutusvaltiona tarjoaa näin edullisesti huippukoulutusta. On ihan selvä, että tässä taloudellisessa tilanteessa, kun me joudumme pohtimaan koko meidän talouden kehityksemme tulevaisuutta, tämä on yksi sellainen asia, joka on pitkään ollut taustalla, että onko Suomella, pienellä 5,5 miljoonan kokoisella kansalla, varaa kouluttaa puoli maailmaa ilmaiseksi. Tämä on kertakaikkisen oikea ja järkevä kysymys, ja kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

tässä esityksessä nyt on selkeästi turvattu ja sanottu ääneen ja kaikki olemme yhtä mieltä siitä, että suomalaisten koulutus edelleen säilyy maksuttomana, niin minusta tämä on erinomainen kehityssuunta.

21.19 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Kysyisin nyt varapuheenjohtajalta, kun hän on paikalla täällä: Kun me keskustelimme EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tulevista kansalaisista ja nyt meille on tullut turvapaikanhakijoita ja meillä voi olla ehkä hyvin koulutettua väkeäkin, joka on tullut Suomeen hakemaan turvapaikkaa, niin mitenkä suhtaudutaan heidän mahdolliseen koulutukseensa, tähän, jos heidän tavoitteenaan on nimenomaan saada turvapaikka ja perusteet löytyvät? Mitenkä he asettautuvat tähän lakiin?

21.20 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Hienoa, että luvut pienenevät. Alussa syytettiin oppositiota siitä, että haluamme kouluttaa koko maailman ilmaiseksi, nyt enää puoli maailmaa. Korostan kuitenkin, että tämäkään ei pidä paikkaansa. Emme halua kouluttaa puolta maailmaa ilmaiseksi.

Hienoa, että kiinalaiset ovat olleet innostuneita suomalaisesta koulutuksesta 1 500 euron lukuvuosimaksulla. Samaisilta kiinalaisilta olisi kuitenkin hyvä kysyä, minkä takia heiltä ei ole tullut tänne opiskelijoita, kun koulutus on ollut maksutonta.

Yliopistot edelleenkin ovat saman ongelman edessä: toiminnasta leikataan parisataa miljoonaa, mutta entisestä koulutuksesta pitäisi tehdä entistä laadukkaampaa ja sisältörikkaampaa. Ja uskon kyllä, että yliopistot ovat yrittäneet toimia koulutuksensa kehittämiseksi jo tähänkin asti.

21.21 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puheenjohtaja! Tähän minusta edustaja Kiljunen nosti ihan loistavan näkökulman esiin, ja tähän pitää saada kyllä oikeasti selkeä vastaus. Toivon, että asianomaiset henkilöt voisivat ottaa tästä vastuuta.

Sitten mitä tulee siihen, että täällä ei ole kiinalaisia niin paljon, niin se johtuu ihan siitä, että kiinalaisilla on tällä hetkellä sellainen kymmenen vuoden projekti, jossa he lähettävät tietyn määrän ihmisiä ympäri maailmaa tutustumaan erilaisiin yliopistoihin melkein kiintiösysteemillä. Se ei liity siihen, etteikö sieltä haluaisi tulla ihmisiä, vaan he kartoittavat parhaita edellytyksiä, ja he ovat tässä prosessissa tällä hetkellä.

21.21 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Tämä on oma kantani, että jos meillä on humanitäärisin syin tullut pakolainen, joka saa sitten luvan jäädä maahan, niin osana kotoutusta hänelle tulee joka tapauksessa olemaan koulutuksella erittäin vahva rooli. Että en lähtisi itse asiassa tässä kohdin sitä edes kyseenalaistamaan.

Sen sijaan edustaja Laukkanen nosti erinomaisesti esimerkkinä kiinalaiset, jotka ovat jo tottuneet, että mennään USA:han ja Britteihin ja on eräällä tavalla tällainen maksukulttuuri ja maksamiskulttuuri huipputason koulutuksesta, ja mielestäni Suomen kannattaa kartoittaa juuri ne markkinat, joista löytyy maksukykyisiä vanhempia, jotka arvostavat korkeatasoista koulutusta.

21.22 Jukka Kopra kok: Arvoisa puhemies! Juuri näin, kuten edustaja Lauslahti totesi, ja toteaisin edustaja Järviselle, että ainakin itse olen havainnut, kun olen tuolla maailmalla liikkunut ja oli mahdollisuus viettää viikko myös Kiinassa istuntotauolla ja keskustella siellä myös näistä koulutusiasioista, että siellä vallitsee kyllä sellainen ajatus, vähän mu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

kaillen suomalaista sananlaskua, että halpa ei ole hyvää. Eli ei ilmaista koulutusta pidetä siellä arvossa ja lähtökohtaisesti ajatellaan, että se on jollain tavoin huonoa. Mehän tiedämme, ettei se Suomessa ole huonoa, vaikka se on ilmaista. Mutta näin tuolla maailmalla monessa paikassa ajatellaan, ja olen sataprosenttisen varma ja väitän, että kun koulutuksesta tulee maksullista, niin sitä aletaan myös arvostaa enemmän. Jos se maksaa enemmän, edellyttäen tietenkin, että se on hyvää, niin myöskin sen arvostus on suurempaa.

Edustaja Laukkanen puhui tästä kiinalaisten opintomatkailusta. Juuri näin, tätä he harjoittavat, ja mainittakoon vielä, että Kiinan hallitus on päättänyt asettaa tietyn minimikoulutustavoitteen kaikille Kiinan kansalaisille, ja se tavoite on niin kunnianhimoinen, etteivät Kiinan omat resurssit tule aikoihin riittämään siihen, että he sen täyttäisivät, joten näiden opintomatkakierrosten jälkeen tulemme näkemään kiinalaisia opiskelijoita maailmalla hyvin paljon. Siihen meidän on syytä varautua, ja onneksi nyt näin tehdään.

21.24 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Kysyisin opposition edustajilta, jotka tätä erinomaista hallituksen esitystä vastustavat, että väitättekö te todella, että teillä on korkeakouluja parempi tietämys siitä, onko meidän koulutuksella vetovoimaa ja vientipotentiaalia. Korkeakoulut itse ovat toivoneet, että heillä olisi oikeus lukukausimaksujen perimiseen, ja tämä korkeakoulujen toive, pitkäaikainen toive, nyt toteutetaan. Rohkenen epäillä, että täällä eduskunnassa on parempi asiantuntemus tyrmätä ja mollata suomalaista koulutusta ja sen vetovoimaa sillä tavalla, miten te nyt koko ajan teette. Kyllä meidän pitää uskoa suomalaiseen koulutukseen, vahvaan osaamiseemme ja sen brändiin vientituotteena.

21.25 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Kukaan ei ole koko iltana käyttänyt ainoatakaan puheenvuoroa, jossa suomalaista korkeakoulutusta olisi mollattu sanallakaan, ei ainakaan sinä aikana, kun itse olen ollut tässä salissa.

Olen keskustellut lukuisten itäsuomalaisten ja pohjoissuomalaisten yliopistojen ja toimijoiden kanssa, ja he pitävät itsekin koulutustaan hyvänä mutta siitä huolimatta harmittelevat sitä, että kansainvälistyminen on liian vähäistä. On vaikea vain nähdä, miten se, että pyydämme samasta toiminnasta rahaa, tuo sitä lisää. On ihan erinomaista, jos tämä päätös buustaa sitä koulutusvientä, vaikkapa Kiinaan, mutta kannattaa muistaa, että jos kiinalaiset eivät ole tulleet maksuttoman koulutuksen perässä, niin kuten täällä edustaja Kiljunen sanoi, kyllä koulutus on maksanut kohtuullisen paljon, kun ottaa asumis- ja kaikki elämisen kulut huomioon.

Täällä myös kysyttiin sitä, miksi Suomi haluaa olla tässä pienessä joukossa Norjan ja Islannin kanssa, missä lukuvuosimaksuja ei ole. Siihen on, hyvät kollegat, selkeä syy, miksi kaikki nämä maksuttomat maat löytyvät Pohjoismaista. Se on se, että meidän maantieteellinen sijaintimme on kohtuullisen hankala monille EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville. Meillä ei ole mitään sellaista kielietua, mitä löytyy esimerkiksi Euroopan suurista kielistä, joita halutaan käyttää. Ruotsi on Tanskansalmen yläpuolinen ainoa Pohjoismaa, joka on kokeillut pitkäaikaisesti lukukausimaksuja sillä seurauksella, että EU- ja Eta-maiden ulkopuoliset opiskelijamäärät ovat tipahtaneet 75 prosenttia.

21.26 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puheenjohtaja! Tuohon edelliseen puheenvuoroon viitaten, niin kuin noissa aikaisemmissa puheenvuoroissa tuli esille, nimenomaan ulkomailla maksutonta koulutusta ei pidetä niin laadukkaana, kun se hinta myös kertoo siitä laadusta. Näin se vain ulkomailla on, vaikka me itse siihen suhtaudumme eri tavalla. Ih-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

mettelen vain sitä nimenomaan, että kun korkeakoulut itse ovat toivoneet tätä mahdollisuutta, niin miksi me epäisimme heiltä tämän mahdollisuuden.

Se, mikä tässä on myös olennaista, on nimenomaan se, että me saamme näitä kansainvälisiä osaajia jäämään Suomeen. Siihen on hyvä tämä verovähennysmalli ja sitten se, että tähän kotoutumiseen myös opiskeluaikana pitää panostaa, erityisesti. Olen itse ollut sosiaalipoliittisena vastaavana tuolla Vaasassa, ja kyllä silloin yliopistolla huomasi selvästi, että kansainväliset opiskelijat ja suomalaiset opiskelijat eivät siellä ole tekemisissä keskenään. Tässä on myös vielä iso ja valtava työ korkeakouluilla sen laadukkaan koulutuksen ja markkinoinnin kehittämiseksi, tämän kotoutumisen ja integroimisen kehittämisessä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.